

سفرنامه اربعین به روایت «تانیایش»

هر یک از شبکه های سیما برنامه های متنوعی را برای فرا رسیدن اربعین آماده پخش کرده اند. یکی از این برنامه ها با نام «تا نیایش» ویژه اربعین حسینی به تهیه کنندگی میثم ریاحی در روزهای پایانی ماه صفر تقدیم نگاه مخاطبان می شود. این ویژه برنامه با موضوع پیاده روی اربعین حسینی و تشریح این سفر معنوی برای مخاطبان در هفت قسمت

خانواده محور در گفت وگو با کارشناسان

برنامه های خانوادگی

می‌کند. آنچه در ادامه می‌خوانید، حاصل گفت‌وگویی است با (به ترتیب حروف الفبا) فاطمه آل‌عباس، هرمز شجاعی‌مهر، شعله قهرمانی، علی‌اکبر کریمی و محمد نظری. این افراد جملگی از چهره‌های شناخته‌شده یا گوینده و مجری یا تهیه‌کننده برنامه‌های با سابقه خانواده‌محور ترکیبی رادیو و تلویزیون هستند که در صحبت با آنها به مواردی از جمله چالش‌های پیش‌روی تولید این قبیل برنامه‌ها و راه حل‌های فائق آمدن بر این چالش‌ها، پرداختیم که مشروحش را در ادامه می‌خوانید.

به آدم‌های درجه دو خواهد شد. ضمن این‌که باید تاکید کنم منظورم از این کارشناسان درجه یک، نه اینفلوئنسرها و بلاگرها که کارشناسانی هستند که در فضای مجازی به‌راحتی حضور دارند و در نتیجه مخاطب چرا باید به تماشای گفت‌وگوی من با مشاوری درجه دو بنشیند درحالی که بهترین مشاوران، بهترین نکات را در فضای مجازی به او ارائه می‌دهند. من نمی‌خواهم بگویم این محدودیت‌ها، فقط من مجری را اذیت می‌کند بلکه تهیه‌کننده و مدیر گروه را نیز آزار می‌دهد و این طور نیست که گمان کنید فقط کسانی که روی آنتن هستند آزار می‌بینند و این‌گونه است که آسیبی کلی به برنامه‌های با قدمت خانواده‌محور وارد می‌شود.»

او در جواب این‌که برای جذب مخاطب به برنامه‌های خانواده‌محور چه پیشنهادهایی می‌توان ارائه داد، چنین می‌گوید: «اگر بخواهم توضیحی کلی ارائه کنم این‌گونه است که چرخ یک مرتبه اختراع شده و الان حضور کسانی که بخواهند در مورد اختراع چرخ تئوری بدهند کاری عبث است. ما می‌توانیم کسانی را به خدمت بگیریم که بگویند چرخ چوبی به درد نمی‌خورد و اکنون باید از لاستیک تیوب‌لس استفاده کرد اما متأسفانه برخی از افراد با تجربه در زمینه برنامه‌سازی، اکنون در بطن ماجرا قرار ندارند و دوستان دیگری با آزمون و خطا و براساس تصور ذهنی خود از آن آدم‌ها می‌خواهند برنامه‌ای

از آنتن شبکه تهران تماشایی می‌شود.

ریاحی، تهیه‌کننده برنامه تانیایش (سفرنامه اربعین) گفت: این برنامه تبیین ویژگی‌های تربیتی سفر اربعین برای خانواده‌ها و تربیت خانواده مهدوی است که با بهره‌گیری از شرایط حاکم بر این اجتماع عظیم جهانی اهداف خود را تشریح می‌کند. وی با اشاره به آیت‌های تولیدی این برنامه اضافه کرد: مخاطبان در این برنامه شاهد سفرنامه

اگر مخاطب برنامه‌های خانواده‌محور تلویزیون کم شده است به این معنا نیست که مخاطب ماهواره بیشتر شده بلکه به این دلیل است که مخاطب به سمت فضای مجازی، به سمت گوشی تلفن همراهش رفته و طبیعتاً وقتی در یک شبکه‌تلویزیونی، برنامه‌ای با ذوق و سلیقه روی آنتن برود مخاطب نشستن پای تلویزیون در آن ساعت خاص را به اطرافیان‌ش توصیه خواهد کرد، اتفاقی که امیدوارم بار دیگر رخ دهد.»

مطلع بودن از دغدغه‌های روز جامعه

شعله قهرمانی، مجری و گوینده ارشد صداوسیما در جواب این‌که نخستین چالش پیش‌روی تولید برنامه‌های خانواده‌محور چیست، به جام‌چم چنین می‌گوید: «من این شانس را داشتم‌ام در کنار آدم‌هایی که کار را بلد بودند و اصول آن را می‌شناختمد حضور داشته باشم و به کسب تجربه بپردازم. بزرگ‌ترین دغدغه هرکسی که در رسانه کار می‌کند، مخاطبش است، عنصری که در غیاب آن، تلاش ما بی‌معنا می‌شود. من حدود ۳۰ سال با تلویزیون کار کرده‌ام و آنچه می‌گویم حاصل دست‌وپنجه‌نرم کردنی از نمای نزدیک با این مسائل است. من بارها به همکارانی که دست‌اندرکار برنامه‌ریزی برای جذب مخاطب بوده‌اند گفته‌ام که برنامه‌های خانواده‌محور دچار ریزش شدید مخاطب شده‌اند و این نخستین چالش حال حاضر پیش‌روی این قبیل آثار است.»

او ادامه می‌دهد: «شاید آنچه می‌گویم حمل بر خودستایی شود اما همکارانم می‌توانند شهادت دهند در حوزه‌های دیگر پیشنهادهای خوبی برای اجرا داشتم ولی باورم این بود که باید در همان حوزه‌ای بمانم که کارم را از آن شروع کرده‌ام و ۳۰ سال تمام به این عقیده پایبند مانده‌ام. هرچند در حال حاضر بسیاری هستند که با حوزه خانواده آشنایی ندارند و به عنوان مثال چون در حوزه کار خبری یا هر حوزه دیگری در رسانه موفق بوده‌اند، برای اجرای برنامه خانواده‌محور دعوت شده‌اند و ما فراموش کرده‌ایم که این آدم‌ها هر قدر هم خوب، متعهد، حرفه‌ای و کاربلد، باین حوزه ناآشنا هستند. هر چند قطعاً که نیروها باید با یکدیگر جایگزین شوند ولی این اتفاق می‌بایست به صورتی رخ دهد که نیروهای جایگزین، نخست مدتی را به کار کردن در کنار نیروهای درآستانه رفتن بگذرانند سپس به جای آنها بنشینند. در حالی که ما مسئولیت ساخت برنامه‌های خانواده‌محور را به نیروهای تازه‌نفسی سپرده‌ایم که بعضاً و گاهی اوقات از آشنایی کافی و لازم برای نشستن به جای نیروهای قبلی برخوردار نیستند.»

او در جواب این که اگر بخواهد پیشنهادی برای برگشت مخاطب و به خصوص مخاطب نسل جوان به جرگه تماشاگران برنامه‌های خانواده‌محور ارائه کند، به چه مواردی اشاره خواهدکرد؟ می‌افزاید: به نظر من، اگر ما درد و مشکل را بشناسیم و به آسیب‌شناسی درستی بپردازیم، قطعاً درمان‌مان هم می‌تواند به درستی انجام شود. ما باید در وهله نخست از خود پرسیم چشم‌اندازمان چیست؟ آیا اساساً بازگرداندن مخاطب برنامه‌های خانواده‌محور دغدغه‌مان هست یا خیر؟ و اگر پاسخ‌مان به این سؤال مثبت است آن زمان است که می‌توانیم به فکر چاره‌ای باشیم.

نگاه

بهره‌بردن از افراد کار بلد

شعله قهرمانی، مجری برنامه‌های تلویزیونی در جواب این که به نظرش یک برنامه خانواده‌محور ایده‌آل باید از چه ویژگی‌هایی برخوردار باشد، می‌گوید: «به نظرم مهم‌ترین نکته این است که باید افراد کاربلد، از نظر تکنیکی و فنی را به کار بگیریم تا آنچه نمایش داده می‌شود، جذاب و دیدنی باشد و به چشم مخاطبان بیاید. نکته دیگر این که من برنامه‌ساز باید از دغدغه‌های روز جامعه‌ام مطلع باشم. یک مورد دیگر که می‌توانم به آن اشاره کنم این که مسائلی که اکنون برای دهه نودی‌ها، هشتادی‌ها و هفتادی‌ها مسائلی به شدت حل شده‌است برای ما تا به به شمار می‌آید، در مورد آن صحبت نمی‌کنیم و می‌خواهیم لایوشانی‌اش کنیم که همین موجب جاماندن‌مان از مخاطب می‌شود.»

حجت الاسلام والمسلمین دکترمسلم داوودی نژاده به همراه همسر و سه فرزند خود هستند که از شهر مشهد مقدس به سمت نجف‌اشرف و سپس از جاده موسوم به «طریق الحسین (ع)» به سمت کربلا رهسپاری می‌شوند. همچنین در استودیوی بخش زنده برنامه که در یکی از مواکب بین راه احداث شده، دکتر داودی نژاد علاوه بر تشریح سفرنامه خود، میزبان مهمانان مختلفی نیز هست.

ایجاد چالش‌هایی فراگیر

علی‌اکبر کریمی، تهیه‌کننده با سابقه برنامه‌های خانواده‌محور از جمله «عصر خانواده» و «سیمای خانواده» صحبت خود با جام‌چم را این‌طور آغاز می‌کند: «ابتدا می‌خواهم به این نکته اشاره کنم که این نوع از برنامه‌ها فقط در کشور ماست که روی آنتن می‌رود و اگر با نمونه‌های خارجی مقایسه‌شان کنید متوجه می‌شوید که ساختار آنها به گونه‌ای دیگر است و به‌عنوان مثال بخش پزشکی‌شان، روانپزشکی‌شان، هنری‌شان، آشپزی‌شان و... به صورت مستقل پخش می‌شود و در کشور ما چون سلیقه مخاطب‌مان از ابتدا به ساختار فعلی گرایش داشته‌است به این سمت حرکت کرده‌ایم. ۳۵ سال پیش ۴۰ سال پیش هنگامی که برنامه سیمای خانواده که خودم هم به مدت پنج سال تهیه‌کنندگی‌اش را به‌عهده داشتم شکل گرفت برنامه‌های دیگر با نگاه کردن به دست سازندگان آن در دیگر شبکه‌ها ساخته شد.»

او با اشاره به این‌که این قبیل برنامه‌ها مخاطب خاص و ویژه خود را دارند ادامه می‌دهد: «به عقیده‌ام اگر هرکدام از شبکه‌ها برنامه‌ای این چنینی داشته باشند باز هم کم است. چرا که ما در این‌گونه از برنامه‌ها، بسیاری از مسائل مهم مربوط به خانواده را مطرح کنیم و نتایج آن را روی آنتن می‌بینیم. به‌عنوان مثال هنگامی که بحرانی مانند کرونا دامنگیرمان می‌شود درمی‌یابیم نقش تلویزیون و نقش این‌گونه برنامه‌ها، در کاهش اضطراب و استرس خانواده‌ها تا چه اندازه پررنگ است و چقدر آنها را آرام می‌کند. این در حالی است که ما برای تولید سریال‌هایی هزینه‌های میلیاردی می‌کنیم که شاید به قدر ۱۰ یا ۲۰ درصد چنین برنامه‌هایی هم مخاطب نداشته باشند. من به‌عنوان کسی که ۱۲سال برنامه زنده خانواده‌محور داشته‌است به شما می‌گویم که ما برای هرکدام از شبکه‌هایمان، هم نیازمند برنامه صبحگاهی هستیم و هم، برنامه خانواده‌محور و نبود چنین برنامه‌هایی به ایجاد چالش‌هایی فراگیر منجر می‌شود.»

کریمی در جواب این‌که آیا برای جذب مخاطب نسل جدید باید در همان خط سیر پیش‌رفت یا تغییراتی در شیوه برنامه‌سازی پدید آورد، می‌گوید: «من می‌توانم از تجربه خودم در زمینه برنامه‌سازی مثال بزنم. هنگامی که ما یک مجری جوان را به برنامه آوردیم و آیت‌م‌هایی برای او طراحی کردیم تا بتوانیم نسل جوان و نوجوان را به گونه‌ای به سمت خود متمایل کنیم مشاهده کردیم که وقتی از مسائل روز و دغدغه‌های جوانان و آنچه باب سلیقه‌شان است حرف می‌زنیم آنها با ما ارتباط می‌گیرند و همراه‌مان می‌آیند. بله، من با شما موافقم که هر برنامه‌ای باید به‌روز باشد و ما نمی‌توانیم برنامه «سیمای خانواده» یا «عصر خانواده»‌ای را که دهه ۸۰ تولید می‌شده‌است به مخاطب امروز عرضه کنیم و این سوالی بسیار مهم و اساسی است که چه کنیم تا مخاطبان مان، نسل جوان مان با این قبیل برنامه‌ها ارتباط برقرار کنند؟»

او در پاسخ به این سؤال که با توجه به تجربیاتش، یک برنامه خانواده‌محور ایده‌آل باید حائز چه ویژگی‌هایی باشد؟ توضیح می‌دهد: «تلاش ما در برنامه‌های خانواده‌محور بر این است که بیش از هر چیز بر بحث پیشگیری متمرکز شویم و این نکته‌ای است که همواره در اتاق فکرهایمان به آن توجه ویژه داریم. برنامه‌های خانواده‌محور ایده‌آل از نظر من دقیقاً باید به مشکلات اساسی خانواده‌ها بپردازند و من نمی‌توانم به‌عنوان مثال مشکلات اقتصادی موجود و تأثیرات آن را بر روابط خانوادگی نادیده بگیرم و باید به این فکر باشم که چه آیت‌م‌هایی برای خانواده‌های گرفتار در این وضعیت طراحی کنم. پس اگر شما جامعه‌را در نظر بگیرید و در برنامه‌تان به مشکلات آن بپردازید می‌توانید برنامه‌ای ایده‌آل بسازید اما اگر جامعه و مشکلاتش را نادیده بگیرید باید بدانید که هیچ‌گاه نمی‌توانید یک برنامه خانواده‌محور خوب را ارائه آنتن کنید.»

از دیرباز تاکنون با سیمای خانواده

شاید قدیمی‌ترین نامی که در میان برنامه‌های خانواده تلویزیون به ذهنمان متبادر می‌شود، سیمای خانواده باشد. این برنامه که از سال ۷۳ تاکنون شنبه تا پنجشنبه روی آنتن شبکه یک سیما مورد با اجرای هرمز شجاعی‌مهر، شعله قهرمانی و همچنین چهره‌های جوانی که در این سال‌ها برای مدتی با برنامه همراه بودند، در خاطر مخاطبان مانده است.

کیوارکد را اسکن کنید

رسانه

MEDIA

۹

یکشنبه ۱۳ شهریور ۱۴۰۱ شماره ۶۳۰۰

زاویه دید

برگ برنده‌ای که می‌توان رو کرد

نغمه دانش‌آشتیانی منتقد

برنامه‌هایی با محوریت خانه و خانواده از مهم‌ترین تولیدهای تلویزیون در دهه‌های گذشته بوده که البته با گذر زمان، کمیت این آثار و سهم‌شان از آنتن تلویزیون کمتر شده است؛ امری که شاید از سوی برخی تایید نشود و اعلام کنند از لحاظ آمار در کل شبکه‌های تلویزیون این ارقام نسبت به گذشته کمتر که نشده، حتی بیشتر هم شده است ولی نمی‌توان این موضوع را کتمان کرد که تا نیرو جایگاه این برنامه‌ها نسبت به گذشته کمتر شده است. این برنامه‌ها زمانی نه فقط بخش مهمی از آنتن شبکه‌های مختلف را به خود اختصاص داده بودند بلکه حتی شبکه‌هایی رویکرد و راهبرد خود را توجه به امر خانواده تعریف کرده و حجم قابل اعتنایی از تولیدهای خود را نیز به این موضوع اختصاص می‌دادند. نکته قابل اعتنا این‌که در دوره اوج ساخت و پخش برنامه‌های خانواده‌محور، مخاطب آنها نیز رقم قابل توجهی بود و به ویژه خانم‌های خانه‌دار مخاطب جدی آنها بودند و بخش زیادی از نیاز خود را در زمینه‌های آموزشی و سرگرمی با دیدن این برنامه‌ها تامین می‌کردند و بازار تماشای تلفنی و پیامک نیز داغ بود که مخاطبان موضوعات مورد نظر خود را به دست‌اندرکاران سفارش می‌دادند.

نام‌هایی چون «سیمای خانواده»، «به‌خانه برمی‌گردیم» و... برای بسیاری از ما آشناست. این گونه برنامه‌ها در دوره‌ای چنان برای صداوسیما مهم بودند و مخاطب هم آنها را دنبال می‌کرد که تلاش می‌شد برای اداره آنها مجریانی صاحب‌نام را انتخاب کرد یا اگر هم مجری تازه‌کاری به آنها می‌پیوست، با اجرای این برنامه‌ها به شهرت می‌رسیدند. اهمیت برنامه‌های خانواده‌محور تلویزیون همچنین باعث می‌شد برخی تولیدکنندگان تلاش زیادی برای عرضه محصولات‌شان در این برنامه‌ها انجام دهند. همچنین آموزش آشپزی، کار دست‌ی و مسائل پزشکی نیز پیروقت بود و گاهی اوقات متناسب با ذوق برنامه‌ساز بخش‌های فرهنگی و ادبی نیز اضافه می‌شد.

با گذر زمان و تغییر مدیریت صداوسیما و به دنبال آن تغییر رویکرد‌ها و افاق‌ها، جایگاه این دست برنامه‌ها ضعیف شد و نسبت به گذشته ضریب کمتری گرفت و تولیداتی چون مسابقه‌ها و تاک شوها در کنار سریال‌ها اولویت بیشتری یافتند. این اتفاق در حالی افتاد که نیاز خانواده‌ها به ویژه بانوان خانه‌دار از طریق رسانه‌های دیگر تامین نشد و از آنجا که امواج تلویزیون جامع‌ترین پوشش را در سطح کشور و به طور رایگان دارد، همچنان بخش زیادی از مخاطبان چشم به این امواج دوخته‌اند و حتی پلتفرم‌ها به عنوان رسانه جدید به دلیل این‌که در بستر اینترنت در دسترس هستند و رایگان هم نیستند، نتوانسته‌اند جامعیت تلویزیون را از بین ببرند؛ گرچه این رقابت در نهایت روی میزان مخاطبان تلویزیون تأثیر گذاشته است. البته پلتفرم‌های موجود نیز به چنین برنامه‌هایی توجه خاصی نداشته‌اند و این نیاز همچنان از سوی خانواده‌ها موجود است. اگر تلویزیون در افاق پیش‌رو بار دیگر توجهی ویژه به برنامه‌های خانواده محور کند، می‌تواند از لحاظ کُتی نیز مخاطبان بیشتری را با خود همراه کرده و مأموریت ملی خود را محقق کند.

نما

چهره

معرفی یک چهره تازه با «تازه‌ها»

از چهره‌های جوانی که برنامه خانواده سکویی برای دیده‌شدن بیشتر او در قاب تلویزیون شد، زنده‌یاد آزاده نامداری است. او با اجرای بخش تازه‌ها در شبکه یک سیما و در دل برنامه سیمای خانواده بیش از گذشته به مخاطبان تلویزیون معرفی شد و توانست با

اجرای متفاوت و پیرانری‌اش و خوانش خبرهایی تازه و متفاوت در حوزه‌های مختلف در دل مخاطبان این برنامه جا باز کند. اجرای او خیلی زود دیده شد و پای نامداری را به ساخت و اجرای برنامه‌های دیگر باز کرد و او را به عنوان یکی از مجریان مطرح سیما به بینندگان شناساند. عمر فعالیت این مجری در تلویزیون، مثل عمر خودش کوتاه بود. او روزی از روزهای نوروز ۱۴۰۰ ناگهان با زندگی وداع کرد. خبر درگذشت او بسیاری را در شوک عمیقی فروبرد. چهره‌های جوان دیگری هم مثل زنده‌یاد نامداری داشتیم که با اجرا در برنامه‌های خانواده مثل به خانه برمی‌گردیم، خانه‌مهر، سیمای خانواده، تصویر زندگی و... با مخاطبان جعبه جادو و همچنین رادیو همراه شدند. برخی از آنها به فعالیت‌شان ادامه دادند و برخی هم به مرور جذب دیگر برنامه‌ها شدند.

قاب

همراه خانواده به خانه برمی‌گردیم

برنامه به خانه برمی‌گردیم یکی از برنامه‌های بنام سیما با مضمون خانواده است که از شبکه پنج سیما پخش می‌شود.

این برنامه ترکیبی در طول این سال‌ها با مجریان متفاوتی روی آنتن رفته است که از جمله می‌توان به قاسم بی‌نیاز، محمد نظری، راحله امینیان، ژیللا امیرشاهی، بهروز تشکر و... اشاره کرد. «به خانه برمی‌گردیم» شامل پخش‌های متفاوتی همچون آموزش، گفت‌وگو و... است و سعی می‌کند در خلال آنها اطلاعات تازه‌ای در اختیار مخاطبان خود قرار دهد.

برای تماشای گزارش تصویری کیوارکد زیر را اسکن کنید

